

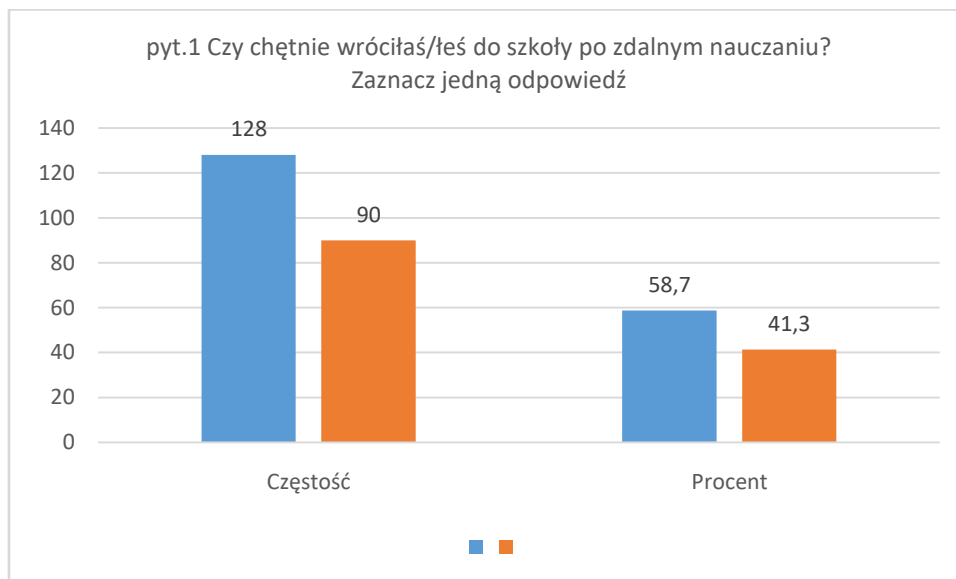
Szkoła w czasach pandemii. Cz. II.

Samopoczucie uczniów w czasie zdalnego nauczania i po powrocie do szkoły.

Badania CATI zrealizowane wśród uczniów Publicznego Liceum Ogólnokształcącego nr VI w Opolu (case study).

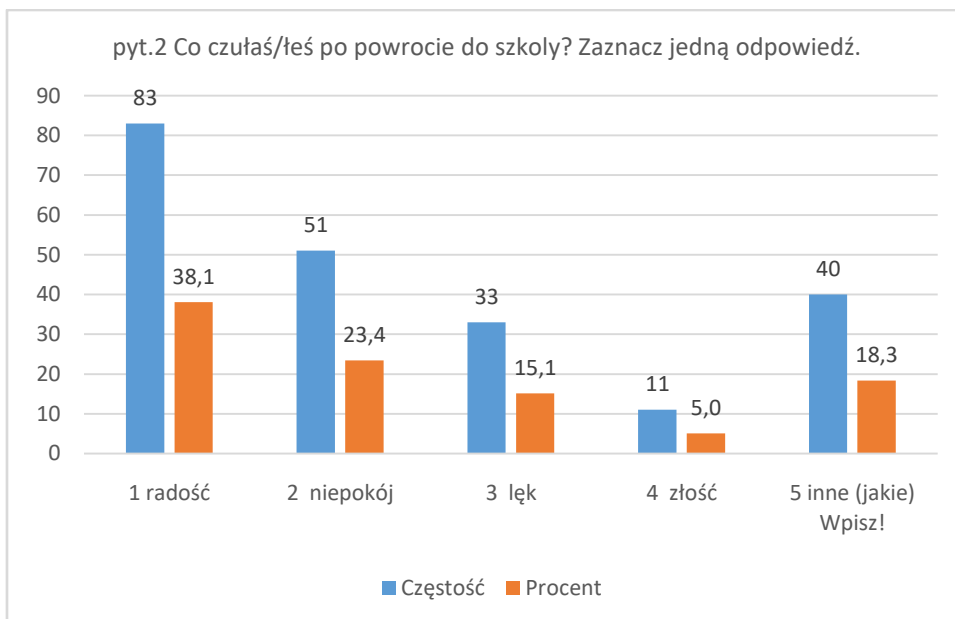
Autorzy badań: Olgierd Gwiżdż (pedagog szkolny), Ewa Mitoraj (psycholog), Anna Rajchel (doradca zawodowy) we współpracy z dr hab. Teresą Soldrą-Gwiżdż, prof. UO z Katedry Nauk Socjologicznych i Pracy Socjalnej Uniwersytetu Opolskiego.

Sytuacja pandemii, która od marca 2020 roku do chwili obecnej jest naszą codziennością określiła sytuację społeczną uczniów oraz wpłynęła na ich samopoczucie zarówno w czasie zdalnego nauczania jak i po powrocie do nauki stacjonarnej w szkole. Wyniki badań wskazują, że blisko 60,0% uczniów deklaruje, że jest zadowolonych z powrotu do szkoły i chętnie powróciło do stacjonarnego systemu nauki.

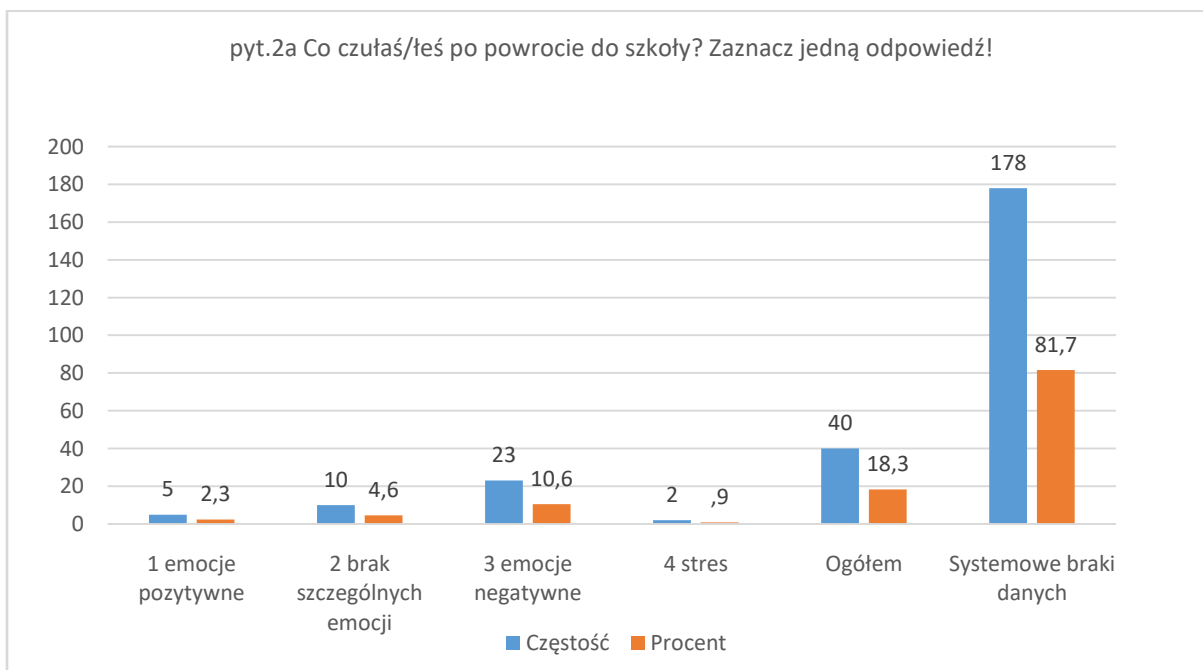
Źródło: obliczenia własne.

Emocje, które towarzyszyły uczniom po powrocie do szkoły były jednak zróżnicowane. Blisko 40,0% odczuwało radość, niemniej jednak 23,0% respondentów towarzyszył niepokój, 15,0% odczuwało lęk, 5,0% złość, a 18,0% wybrało odpowiedź *inne* chcąc w opisowy sposób określić swój stan emocjonalny.

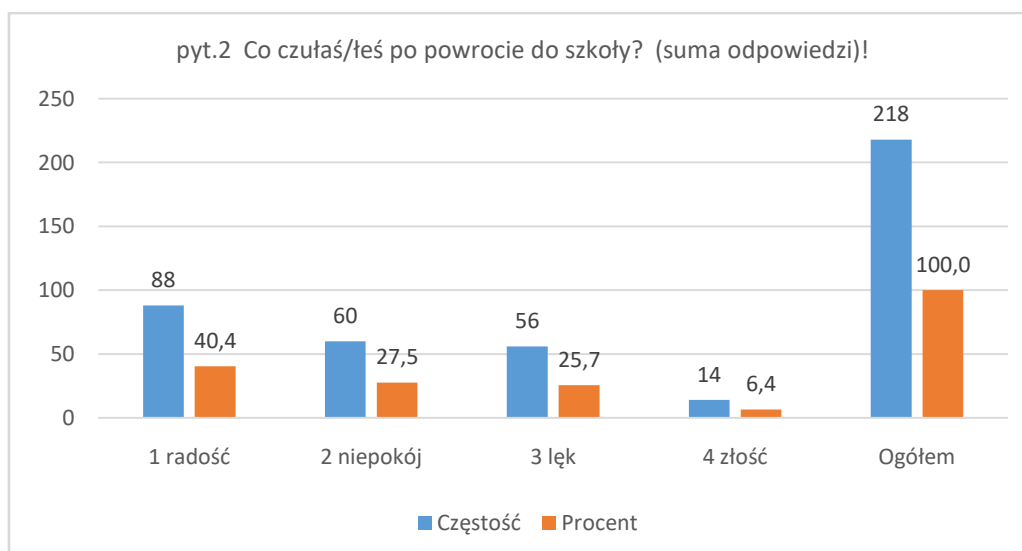
Źródło: obliczenia własne.

Wśród tych respondentów (40 osób), którzy wybrali odpowiedź *inne* i spróbowali ukonkretnić swoje odczucia związane z powrotem do szkoły w nieco inny, opisowy sposób, w konsekwencji 11,0% wskazało na emocje negatywne, 2,0% na emocje pozytywne, a 1,0% wskazało na towarzyszący im stres. Blisko 5,0 % nie odczuło jakiś szczególnych emocji.

Źródło: obliczenia własne.

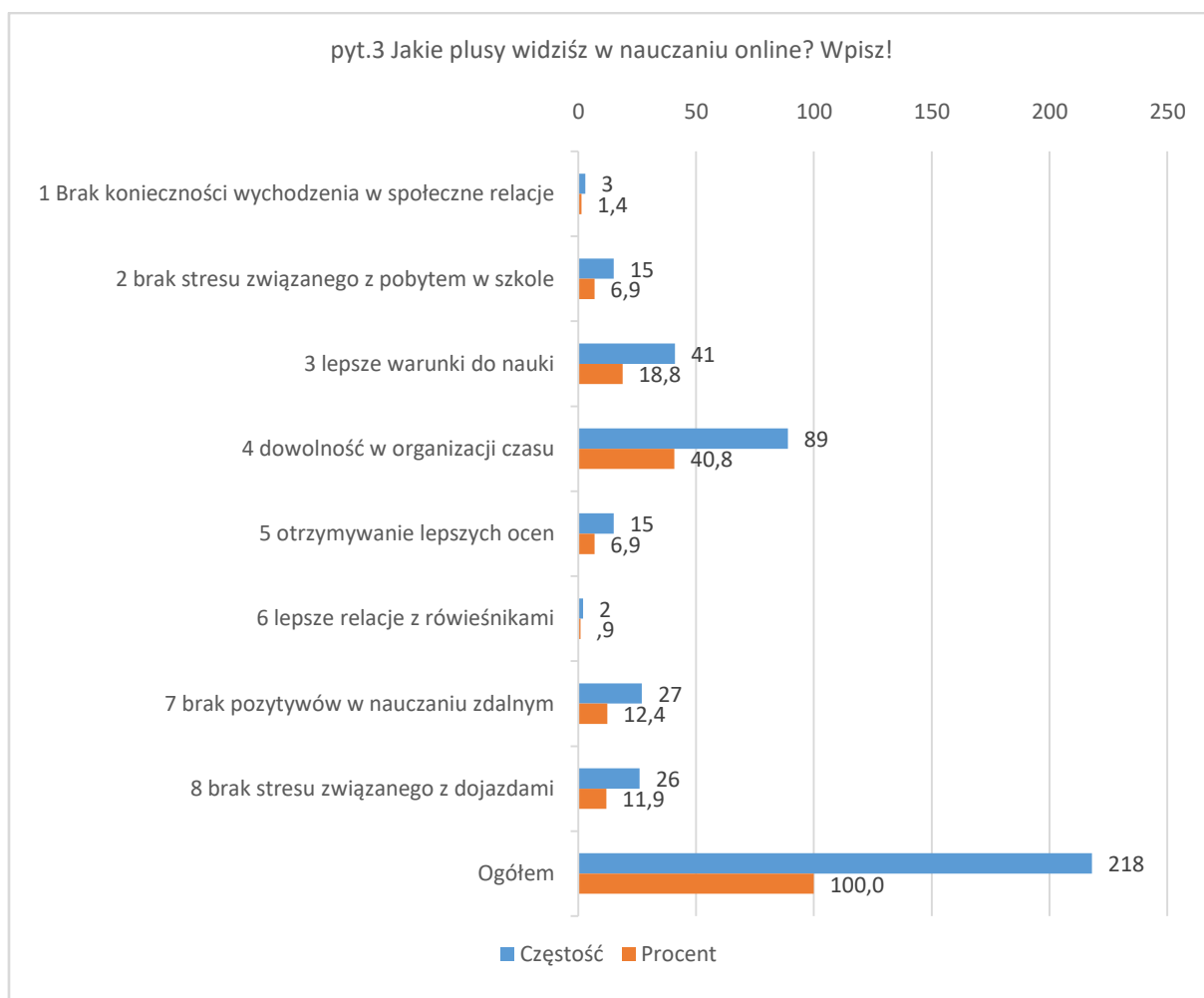
W sumie w badanej zbiorowości uczniów przeważały negatywne odczucia związane z powrotem do szkoły, wyraziło je 60,0%, co oznacza, że sytuacja pandemii negatywnie wpłynęła na samopoczucie uczniów i wywołała jakiś rodzaj destabilizacji emocjonalnej.

Źródło: obliczenia własne.

Z badań przeprowadzonych w 2020 roku wynikało, że niemal wszyscy uczniowie (98,0%) uczestniczyli w lekcjach prowadzonych przez Internet. Większości uczniów (63,0%) jednak nie odpowiadały lekcje on line, woleli bezpośredni kontakt z nauczycielem i kolegami w klasie, ale jedna trzecia (37,0%) była z nich zadowolona. Obecnie wyrażane oceny również są zróżnicowane. Ci, którzy byli zadowoleni ze zdalnego nauczania wskazywali, przede wszystkim na korzyści związane z możliwością dowolnego organizowania czasu (41,0%), następnie podkreślali lepsze warunki do nauki w domu niż w szkole (19,0%), a także, brak stresu związanego z codziennymi dojazdami o szkoły (12,0%). Zdecydowanie rzadziej wskazywano na brak stresu związanego z pobytem w szkole (7,0%), a także na otrzymywanie lepszych ocen (7,0%). W pojedynczych wypadkach za korzystną stronę nauki on line uznawano brak konieczności wchodzenia w społeczne relacje (1,0%) lub paradoksalnie lepsze relacje z rówieśnikami (1,0%).

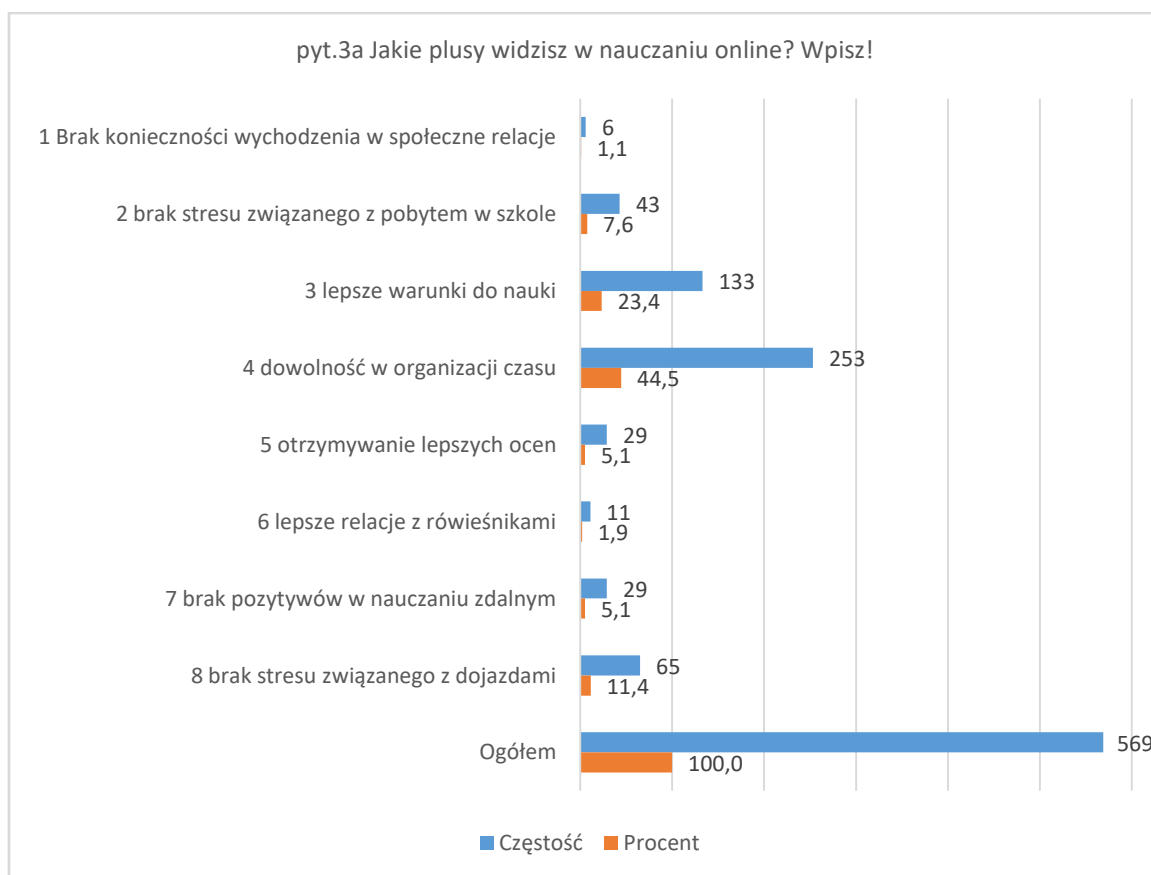
Stosunkowo mała grupa (12,0%) uczniów nie widziała żadnych pozytywnych stron w zdalnym nauczaniu.

Źródło: obliczenia własne.

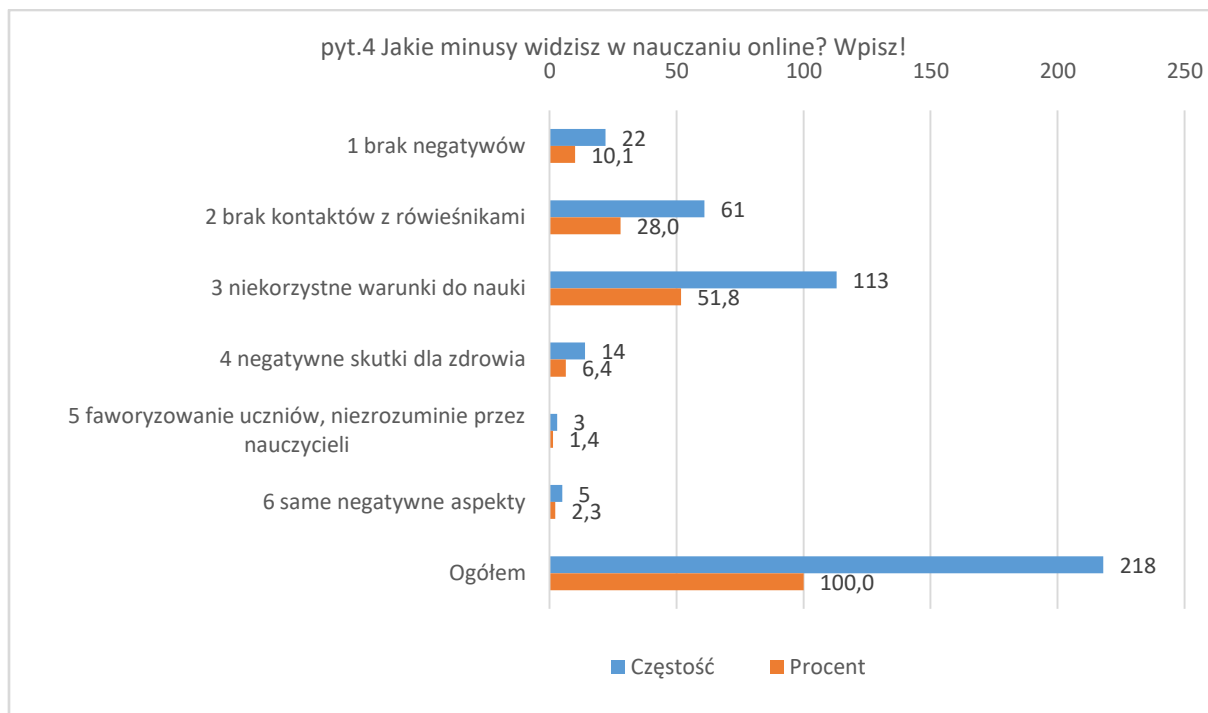
Uzyskane wyniki potwierdza analiza udziału poszczególnych typów odpowiedzi w całości wyrażonych ocen pozytywnych. Wyrażono 569 ocen=100%. Udział poszczególnych odpowiedzi był następujący:

- korzyści związane z możliwością dowolnego organizowania czasu (44,0%);
- lepsze warunki do nauki w domu niż w szkole (23,0%);
- brak stresu związanego z codziennymi dojazdami o szkoły (11,0%);
- brak stresu związanego z pobytem w szkole (8,0%);
- otrzymywanie lepszych ocen (5,0%);
- brak konieczności wchodzenia w społeczne relacje (1,0%);
- lepsze relacje z rówieśnikami (2,0%).

Źródło: obliczenia własne.

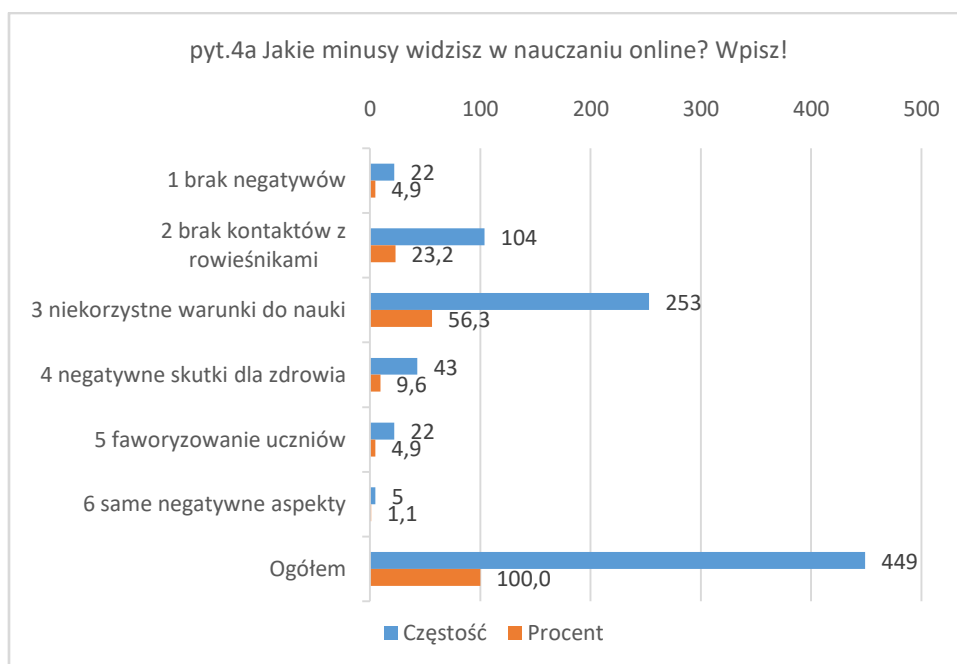
Wśród uczniów, którzy wskazali na ujemne strony zdalnego nauczania ponad połowa (52,0%) podkreśliła niekorzystne warunki nauczania (warunki panujące w domu). Blisko 30,0% zwróciło uwagę na brak kontaktów z rówieśnikami. Mała grupa respondentów (6,0%) wymieniła negatywne skutki dla zdrowia.. W pojedynczych wypadkach wymieniono: faworyzowanie uczniów i niezrozumienie przez nauczycieli (1,0%) oraz same negatywne aspekty nauczania *on line* (2,0%).

Źródło: obliczenia własne.

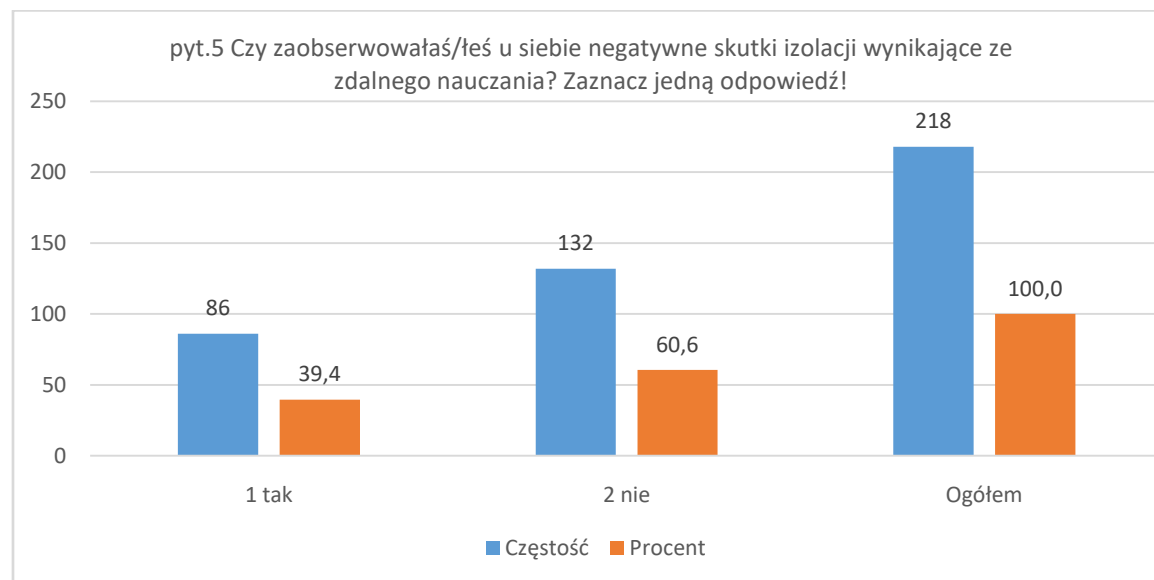
Uzyskane wyniki potwierdza analiza udziału poszczególnych typów odpowiedzi w całości wyrażonych ocen. Wyrażono 449=100% odpowiedzi. Udział poszczególnych odpowiedzi był następujący:

- niekorzystne warunki nauczania (warunki panujące w domu, 56,0%);
- brak kontaktów z rówieśnikami (23,0%);
- negatywne skutki dla zdrowia (10,0%);
- faworyzowanie uczniów (5,0%);
- same negatywne aspekty (1,0%).

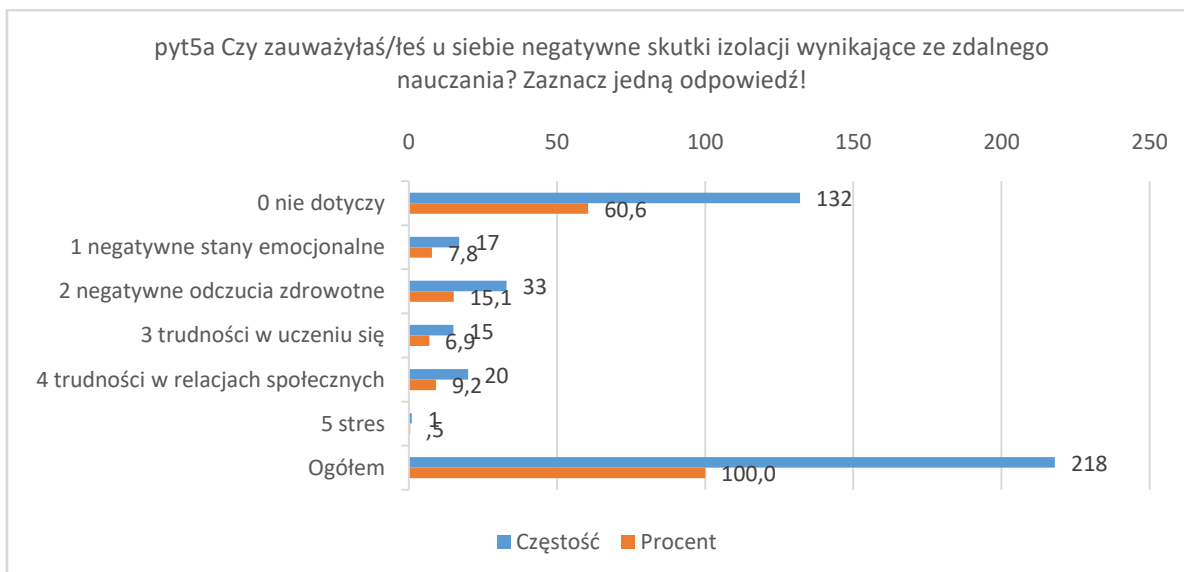
Źródło: obliczenia własne.

Generalna ocena skutków izolacji wynikających z wprowadzenia zdalnego nauczania dla samego siebie była również zróżnicowana, chociaż większość uczniów (61,0%) nie zaobserwowało u siebie żadnych negatywnych skutków, pozostała grupa uczniów 39,0% dostrzegła w swoim samopoczuciu „jakiegoś rodzaju” negatywne skutki wynikające z wprowadzenia nauczania przez Internet.

Źródło: obliczenia własne.

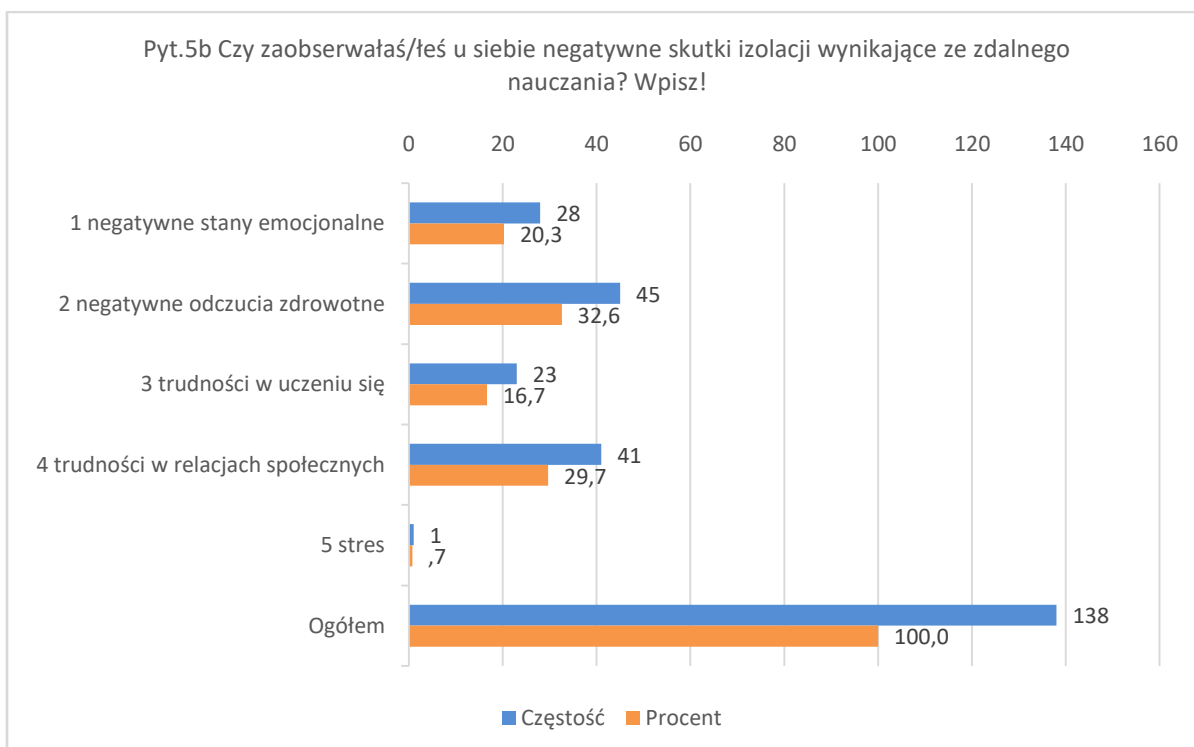
Szczegółowa analiza negatywnych skutków izolacji wynikająca ze zdalnego nauczania wykazała, że uczniowie odczuwali, przede wszystkim negatywne odczucia zdrowotne (15,0%), w następnej kolejności trudności w relacjach społecznych (9,0%) oraz negatywne stany emocjonalne (8,0%) i trudności w uczeniu się (7,0%) lub ogólnie stres.

Źródło: obliczenia własne.

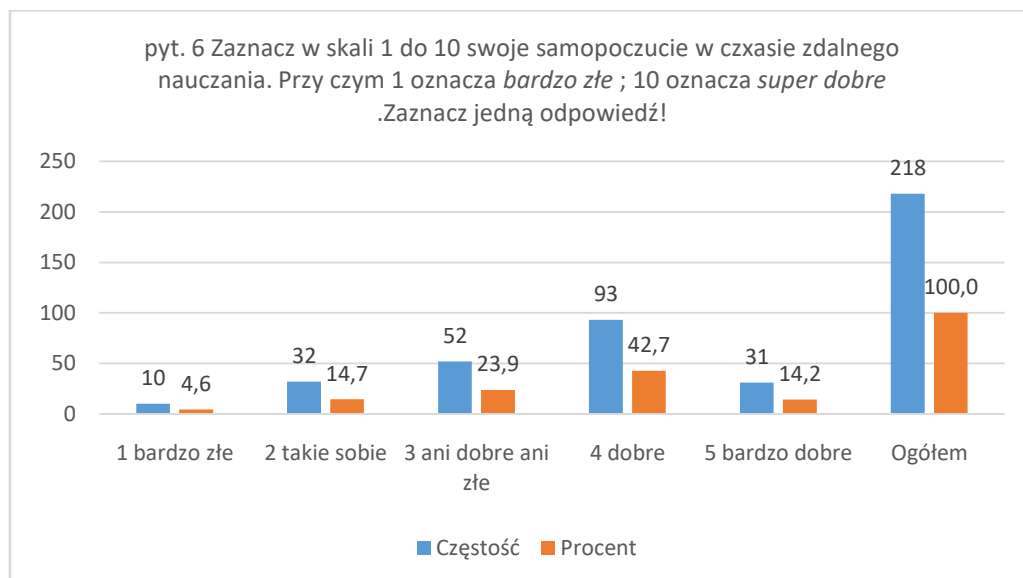
Uzyskane wyniki potwierdza analiza udziału poszczególnych typów odpowiedzi w całości wyrażonych ocen. Wyrażono 138=100% odpowiedzi. Udział poszczególnych odpowiedzi był następujący:

- negatywne odczucia zdrowotne (33,0%);
- trudności w relacjach społecznych (30,0%);
- negatywne stany emocjonalne (20,0%);
- trudności w uczeniu się (17,0%);
- stres (1,0%).

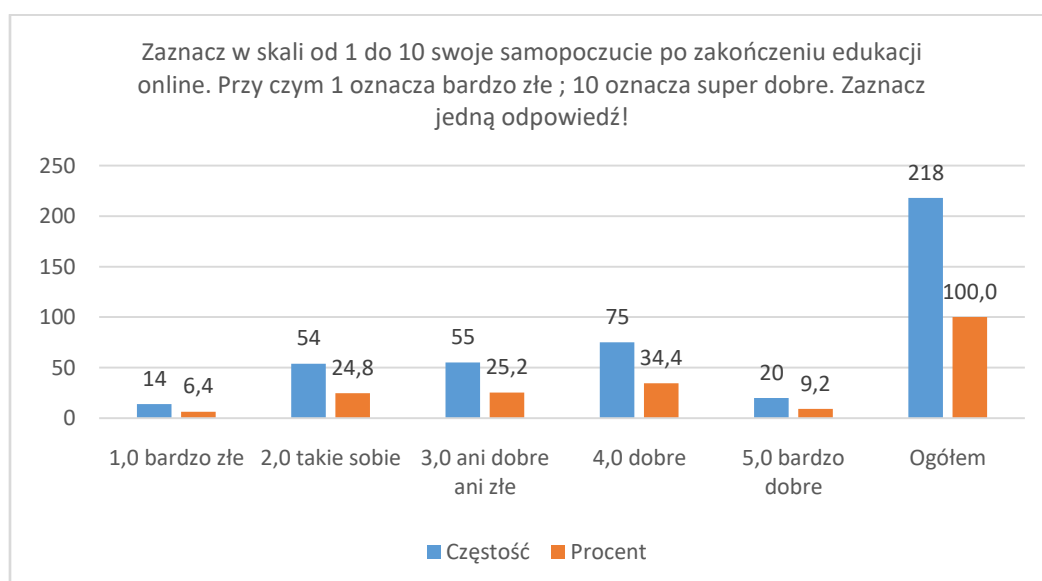
Źródło: obliczenia własne.

Ocena samopoczucia uczniów **w trakcie** zdalnego nauczania przedstawia się korzystnie. Ponad połowa uczniów (57,0%) ocenia je jako dobre (43,0%) lub bardzo dobre (14,0%). Jako bardzo złe oceniło je tylko kilka osób (5,0%), a jako *takie sobie* niewielka grupa (15,0%). Podobnie niezbyt duża grupa uczniów (24,0%) wyraziła ocenę *ani dobre, ani złe*.

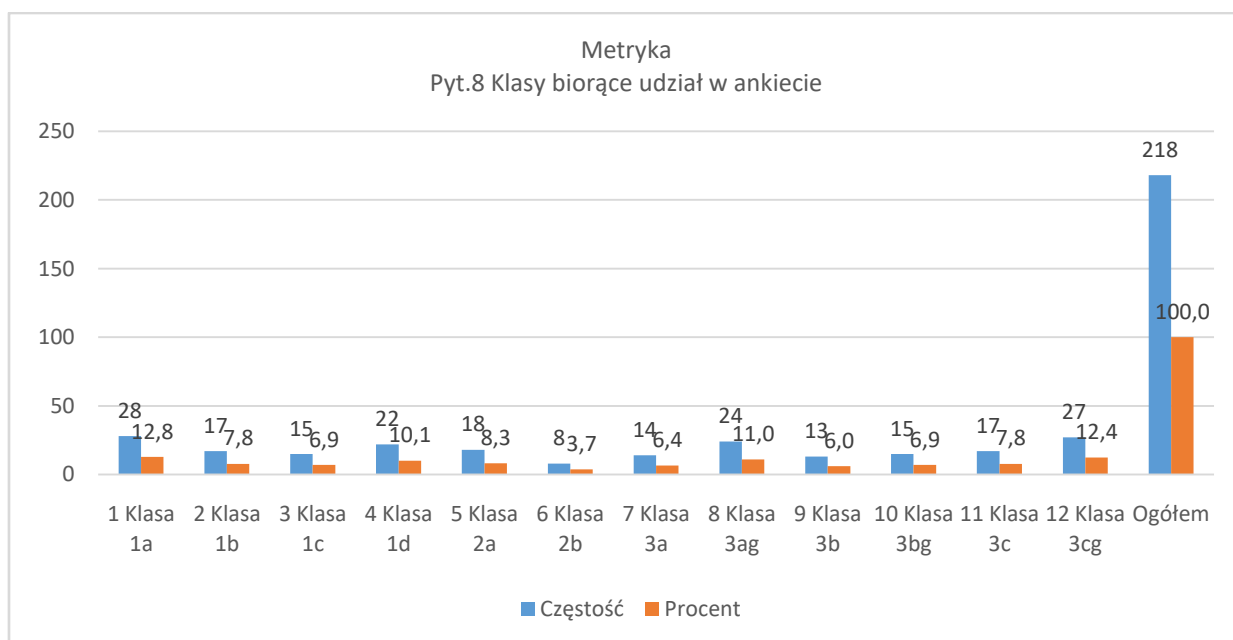

Źródło: obliczenia własne.

Nieco inne wyniki uzyskano prosząc o ocenę samopoczucia respondentów po zakończeniu nauczania *on line*. Duża grupa uczniów (43,0%) oceniała swoje samopoczucie jako dobre (34,0%) lub bardzo dobre (9,0%). Nieco zwiększyła się grupa uczniów oceniająca je jako bardzo złe (6,0%), a także jako *takie sobie* (25,0%), podobnie jak grupa uznająca je za *ani dobre ani złe* (25,0%).

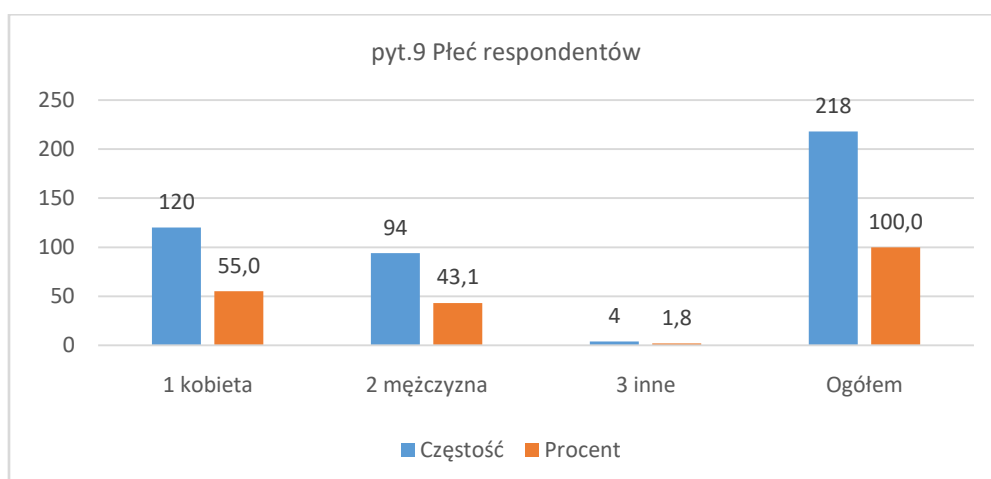

Źródło: obliczenia własne.

Źródło: obliczenia własne.

W badanej zbiorowości przeważały kobiety. W badaniach wzięło udział 55,0% kobiet i 43,0% mężczyzn. Pojedyncze osoby (2,0%), jako określenie swojej płci wybrały odpowiedź *inne*.

Źródło: obliczenia własne.

Uwagi końcowe

Prezentowane badania stanowią drugą część badań pn. „**Szkoła w czasie pandemii**”. Część I- (badania CATI) została zrealizowana w maju 2020 roku.

Pomimo podjętych działań ze strony szkoły skutki emocjonalne określające samopoczucie uczniów zarówno w trakcie pandemii jak i po powrocie do szkoły były znaczące. Sytuacja pandemii wśród części uczniów negatywnie wpłynęła na ich samopoczucie i wywołała „pewną destabilizację emocjonalną”.

W ubiegłym roku szkolnym większości uczniów nie odpowiadało zdalne nauczanie, woleli bezpośredni kontakt z nauczycielem i kolegami w klasie, ale obecnie, po upływie czasu,

zgodnie z działaniem „socjologicznego prawa tł” zdalne nauczanie częściej było oceniane jako korzystne ze względu na szereg wymienianych przez uczniów aspektów, wśród których dominowały: *„możliwość dowolnego organizowania czasu”, lepsze warunki do nauki i brak stresu związanego z dojazdami do szkoły*. W związku z tym nie budzi zdziwienia dominująca ocena samopoczucia uczniów w trakcie zdalnego nauczania, które ponad połowa oceniła jako *dobre lub bardzo dobre*.

Część uczniów, dotknęły jednak negatywne skutki zdalnego nauczania. Uczniowie wskazali na dominujące czynniki warunkujące ich ocenę. Były to, podobnie jak w całej Polsce: *złe warunki do nauki w domu, brak kontaktów z rówieśnikami oraz negatywne skutki dla własnego zdrowia i samopoczucia*. Jakkolwiek większość uczniów nie zaobserwowała u siebie negatywnych skutków wynikających z izolacji, to jednak spora grupa została nimi dotknięta. Owe wymieniane skutki dotyczyły: *pogorszenia stanu zdrowia, trudności w relacjach społecznych, a także stresu wywołującego negatywne stany emocjonalne potęgujące trudności w uczeniu się*. Koreponduje z nimi ocena samopoczucia zarówno w trakcie zdalnego nauczania, jak i po zakończeniu nauczania *on line*, które oceniono jako *złe lub bardzo złe*.

Na taki, zróżnicowany ale w większości pozytywny obraz samopoczucia uczniów szkoły mogła mieć wpływ zarówno bezpośrednia praca nauczycieli z uczniami jak również pewne działania wprowadzone przez dyrekcję szkoły w okresie pomiędzy jednymi i drugimi badaniami, w trakcie trwania roku szkolnego. Podjęto szereg inicjatyw, których celem było minimalizowanie negatywnych skutków sytuacji zagrożenia wśród uczniów. Były to m.in. *indywidualne telefoniczne porady dla uczniów i rodziców prowadzone przez psychologa i pedagoga szkolnego w czasie całego okresu trwania pandemii, uruchomienie szkolnego telefonu zaufania (psycholog i pedagog szkolny), prowadzenie doradztwa zawodowy (przede wszystkim dla maturzystów) oraz uruchomienie forum dyskusyjnego pracowników pedagogicznych szkoły w sieci dotyczącego kondycji psychicznej, postaw i postępów szkolnych uczniów*.